

Motion till riksdagen 2016/17:3037

av **Annika Qarls**son m.fl. (C)

Liberal feminism

Sammanfattning

Centerpartiet vill att makten ska ligga så nära dem den berör som möjligt. Det är närodlad politik. Vi vet att det mesta som växer, växer underifrån, så också ett jämställt Sverige. Vägen till jämställdhet ser olika ut för människor beroende på livssituation och var vi bor. Familjer måste till exempel ha frihet att själva, hemma vid köksbordet, planera både familjens tid och ekonomi. Centerpartiet är ett feministiskt parti som utmanar de maktförhållanden och strukturella ordningar som står i vägen för ett jämställt samhälle där vi behandlas utifrån de individer vi är och inte efter vilket kön vi tillhör. Centerpartiets jämställdhetspolitik bygger på liberal feminism med ett intersektionellt perspektiv. Vi strävar efter jämställdhet mellan könen, värnar individens frihet och tror på människors förmåga att ta ansvar för sina val.

Sverige har kommit långt på jämställdhetsområdet, men vi har mycket kvar att göra. Kön, etnicitet, sexuell läggning, ålder, social bakgrund och mängder av andra saker skapar förväntningar på oss och påverkar våra val och möjligheter. Det ovan nämnda intersektionella perspektivet i vår politik beaktar att de olika diskrimineringsgrunderna samverkar, det handlar inte bara om kön. Utgångspunkten för jämställdhetsarbetet bör alltid vara kön, men inte bara kön. En högt utbildad svenskfödd kvinna har i det svenska samhället ett annat utgångsläge än en invandrad kvinna som saknar utbildning. Ojämställdheten finns med genom hela livet, i hela samhället. Elever begränsas av traditionella könsnormer vid studie- och yrkesval. Makt och inflytande är ojämnt fördelat mellan könen och vi har könsrelaterade skillnader i lön och karriär. Kvinnor utför mer obetalt arbete än män och har lägre pensioner som en följd av lägre livsinkomst. Kvinnor utsätts oftare för grovt våld i hemmet än män.

För att bryta ojämställdheten vill Centerpartiet se fler kvinnor på ledande positioner, driva på för möjligheten för fler kvinnor att starta företag, öka den ekonomiska friheten för såväl kvinnor som män, och motverka våld i nära relationer och sexualiserat våld. Det är en långsiktigt hållbar väg för individen och för samhället. Vår vision är ett helt jämställt samhälle där kvinnor och män, flickor och pojkar har samma rättigheter, skyldigheter och möjligheter.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Förslag till riksdagsbeslut.....	3
Ojämsställdhet kostar.....	6
Jämsställdhetsintegrering.....	6
Gender budgeting.....	7
En sammanhållande myndighet.....	7
Utveckla analysen av den ekonomiska jämsställdheten.....	7
Jämsställd trafikplanering.....	8
Jämsställd idrott.....	8
Makt och företagande.....	8
Makt.....	8
Företagande.....	8
RUT och LOV.....	9
Arbete och familjeliv.....	9
Deltidsarbete.....	9
Valfrihet och barnomsorgspengen.....	10
Valfrihet och föräldraförsäkringen.....	10
Hemarbete och vab.....	11
Lägstjänstgöring blir garantidagar som kan fördelas över hela föräldraledigheten.....	11
Jämsställda pensioner.....	12
Utbildning.....	12
Högre utbildning.....	12
Informerade val i skolan.....	12
Utbildad personal på skolorna.....	13
Skollagen ska gälla alla.....	13
Kvinnors hälsa.....	13
Säkerställ att vårdsektorn följer lagen.....	13
Kartlägg gifter i mensskydd.....	14
Våld mot kvinnor.....	14
Våld i nära relationer och sexualiserat våld.....	14
Kvinnor med snabbanknytning.....	16
Trafficking och prostitution.....	17
Kvinnor på flykt.....	17

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att genomföra en genomgripande utredning som behandlar och belyser statens, näringslivets, samhällets och individens totala kostnader för jämställdhet relaterade till de mål för jämställdhetspolitiken som riksdagen antagit och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att arbetet med jämställdhetsintegrering stärks och att alla myndigheter får direktiv och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att könsuppdelad statistik används i arbetet med jämställdhetsintegrering och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om gender budgeting och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ansvaret för jämställdhet ska samlas under en befintlig myndighet med fokus på jämställdhetsintegrering och strukturellt jämställdhetsarbete och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringens bilaga till budgetpropositionen om ekonomisk jämställdhet utvecklas och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att genomföra en bred analys av vad som hindrar jämställd idrott och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att arbeta för fler kvinnor i ledningsgrupper, styrelser och som chefer och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kriterierna för de generella företagsstöden ses över av regeringen för att främja såväl kvinnors som mäns företagande på lika villkor och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka kvinnors företagande bland annat för tjänstesektorn t.ex. genom att se över möjligheterna för att bredda och höja taket i RUT och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att deltidsnormen för kvinnor på arbetsmarknaden bryts, bl.a. genom att se över hur arbetsmarknadens parter kan skapa rätt förutsättningar för fler att arbeta heltid, och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att försvara familjers valfrihet genom att värna och se över möjligheterna att vidareutveckla barnomsorgspressen och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att genomföra en översyn av föräldraförsäkringen utifrån hur regelverket kan bli mer flexibelt och bättre passa föräldrar och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att återinföra en jämställdhetsbonus, att föräldraförsäkringen öppnas för ytterligare två närstående samt att införa en vab-bonus och tillkännager detta för regeringen.

15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att lägstanivådaggar döps om till garantidagar och får fördelas över hela föräldraledigheten och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att forskningsmedel fördelas jämställt och att en plan för att uppnå målen upprättas och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en mer aktiv studie- och yrkesvägledning och ett tydligare genusperspektiv genom hela skolan och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att personal på skolor löpande utbildas i jämställdhet och hur sexuella trakasserier, könsrelaterat våld och kränkningar uppmärksammas och åtgärdas och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att handlingsplaner mot hedersförtryck samt handlingsplaner mot kontroll av individer ska finnas i grund- och gymnasieskolor och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att bekämpa hedersrelaterat förtryck och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkerställa att vårdsektorn följer lagen bl.a. avseende s.k. oskuldskontroller och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att jämställdhetsaspekten av sjukskrivningarna blir belyst och tillkännager detta för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen satsar på förebyggande insatser och inför strukturella åtgärder inom utbildning och tillkännager detta för regeringen.
24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen satsar på förebyggande insatser och inför strukturella åtgärder inom arbetsmarknad och tillkännager detta för regeringen.
25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att hälsan hos kvinnor med funktionsnedsättningar förbättras och tillkännager detta för regeringen.
26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att mensskydd ska klassas som medicinsk-tekniska produkter och tillkännager detta för regeringen.
27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att giftiga ämnen på den svenska marknaden kartläggs och kontrolleras samt att tillsynsansvaret skärps och tillkännager detta för regeringen.
28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en ny nationell handlingsplan mot våld i nära relationer, sexualiserat våld och hedersrelaterat våld och förtryck tas fram med både förebyggande och akuta delar och tillkännager detta för regeringen.
29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att polisen i större utsträckning utreder behov av besöksförbud och andra personskyddsåtgärder vid anmälan om våld i nära relationer och att elektronisk fotboja ska kunna användas vid fler fall av kontaktförbud och tillkännager detta för regeringen.
30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om hur grundläggande kunskaper om våldsutsatthet och normaliseringsprocessen kan bli en obligatorisk del av utbildningen till alla yrken som kommer i kontakt med våldsutsatta personer och tillkännager detta för regeringen.

31. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att införa fler mansjourer, skyddade boenden och liknande verksamheter för män som utsatts för våld i nära relationer och tillkännager detta för regeringen.
32. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna för att personer som utsatts för våld i nära relationer ska säkerställas en fungerande utslussning efter att ha befunnit sig i skyddat boende eller liknande verksamhet och tillkännager detta för regeringen.
33. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att personer utsatta för våld i nära relationer kan få förtur i bostadsköerna och tillkännager detta för regeringen.
34. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kvinno- och mansjourerna får en långsiktig och mer stabil finansiering och tillkännager detta för regeringen.
35. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att vårdgivare skapar rutiner vid vårdmöten att ställa frågor om våld till både kvinnor och män för att tidigt upptäcka våldsutsatthet och tillkännager detta för regeringen.
36. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att rättsväsendet och psykiatrin ska använda evidensbaserade och välbeprövade riskbedömningsinstrument för att bedöma risken för framtida våld i nära relationer och tillkännager detta för regeringen.
37. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att rutinerna vid risk- och hotanalyser som görs hos polisen vid anmälan om våld i nära relationer följt av handlingsplaner och stöd ska ses över och tillkännager detta för regeringen.
38. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det ska bli lättare att få byta identitet när det finns ett allvarligt och långvarigt hot mot hälsa och liv i en nära relation och tillkännager detta för regeringen.
39. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att nolltolerans mot våld i nära relationer – där ofta kvinnor är offer – ska gälla alla som bor i Sverige, även personer i anknytningsrelationer med tillfälligt uppehållstillstånd, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
40. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kräva bättre samordning mellan ansvariga myndigheter som kommer i kontakt med våldsutsatta personer och tillkännager detta för regeringen.
41. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att genomföra informationskampanjer om sexköpslagen i Sverige och internationellt och tillkännager detta för regeringen.
42. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka stödet till kvinnor som befinner sig i prostitution, i riskzonen för prostitution eller som vill lämna prostitution där insatser riktas mot särskilt utsatta grupper och tillkännager detta för regeringen.
43. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det säkerställs att arbetet med människohandel, koppleri och sexköp prioriteras av polisen och att på så vis fler fall upptäcks och lagförs och tillkännager detta för regeringen.
44. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öppna upp för anhöriginvandringen och tillkännager detta för regeringen.
45. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förändra tvåårsregeln så att kvinnor som behandlas illa i ett förhållande ska kunna lämna förhållandet utan att riskera att förlora sitt uppehållstillstånd och tillkännager detta för regeringen.

Ojämslällldhet kostar

Ojämslällldhet finns i alla delar av samhället. De kostnader och den outnyttjade potential som är relaterade till ojämslällldheten är inte belagda. Bara vad det gäller ett av riksdagens och regeringens fyra jämslällldhetsmål finns det beräkningar på kostnader. Det handlar om kostnader för våld mot kvinnor. I en rapport från Socialstyrelsen år 2006 (Kostnader för mäns våld mot kvinnor – en samhällsekonomisk analys) uppskattas kostnaderna för våld mot kvinnor i nära relationer till omkring 2,7–3,3 miljarder kronor per år. Ett område där det saknas beräkningar är det obetalda arbetet. En av de få kostnadsberäkningar som finns på det ojämslällldhet fördelade hem- och omsorgsarbetet visar att kvinnor under ett år bara i Botkyrka kommun utför motsvarande 100 miljoner kr mer i arbete än män i hemtjänsten i form av anhörigvård.

Kostnaderna för ett jämslällldt samhälle är fortfarande i stort sett en vit fläck på både forskarnas och politikernas karta. För att snabbare kunna åstadkomma förändringar är det viktigt att frågan får en grundlig belysning ur ett nationalekonomiskt perspektiv. Politiken behöver oberoende siffror på vad ojämslällldheten kostar för staten, samhället och för individen. Med en sådan rapport får vi underlag för att, förutom den mänskliga aspekten, också visa på att det även kan vara ekonomiskt motiverat att göra något åt ojämslällldheten. Utredningen bör relateras till de mål för jämslällldhetspolitiken som riksdagen antagit.

1. En jämslällld fördelning av makt och inflytande. Kvinnor och män ska ha samma rätt och möjlighet att vara aktiva medborgare och att forma villkoren för beslutsfattandet.
2. Ekonomisk jämslällldhet. Kvinnor och män ska ha samma möjligheter och villkor i fråga om utbildning och betalt arbete som ger ekonomisk självständighet livet ut.
3. Jämslällld fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet. Kvinnor och män ska ta samma ansvar för hemarbetet och ha möjligheter att ge och få omsorg på lika villkor.
4. Mäns våld mot kvinnor ska upphöra. Kvinnor och män, flickor och pojkar, ska ha samma rätt och möjlighet till kroppslig integritet.

Jämslällldhetsintegrering

För att de jämslällldhetspolitiska målen ska nås behöver vi arbeta strukturerat med jämslällldhetsintegrering, vilket innebär att jämslällldhet blir en del av det ordinarie arbetet. Jämslällldhet är en vinst för både invånarna och för t.ex. kommuner och landsting. Det är bra för samhällsekonomi och det främjar högre kvalitet i alla verksamheter. Könsuppdelad statistik förenklar jämslällldhetsintegrering och möjliggör att vi ser hur beslut, åtgärder och bemötanden faller ut för kvinnor och män som vi kan upptäcka skillnader och göra något åt dem. Jämslällldhetsintegrering säkrar att väntetider, resursfördelning, behandling och bemötande utgår från individen, utan att snedvridas av fördomar, okunskap eller vana. Det handlar om rättvisa för kvinnor och män, flickor och pojkar, men det är också en fråga om effektivitet och kvalitet. Arbetet med jämslällldhetsintegrering behöver stärkas.

Gender budgeting

Gender budgeting handlar om att synliggöra människorna bakom siffrorna i en budget. Det synliggör hur de offentliga resurserna fördelas mellan könen, hur det möter kvinnors och mäns, flickors och pojkars behov och vilka effekter det ger. Budgetprocesser inom stat, landsting/regioner och kommuner kan lämpligen utformas så att metoder för gender budgeting tillämpas. I årsberättelser och övrig budgetuppföljning i offentlig sektor syns då utfall utifrån gender budgeting. Arbetet med gender budgeting behöver stärkas.

En sammanhållande myndighet

Idag finns det inget sammanhållande ansvar för måluppfyllelse och uppföljning av de jämställdhetspolitiska målen, det ansvaret behöver tydliggöras. Centerpartiet anser att arbetet med jämställdhet ska fortsatt vara integrerat i alla myndigheter men för att det ska genomföras mer effektivt så vill vi att regeringen samlar uppdragen för stöd, metodutveckling och erfarenhetsutbyte, måluppfyllelse och uppföljning på jämställdhetsområdet under en myndighet för att undvika ett otydligt ansvar som faller mellan stolarna. Centerpartiet vill inte införa en ytterligare myndighet, utan istället samla ansvaret under en befintlig.

Utveckla analysen av den ekonomiska jämställdheten

Sverige ligger i topp på flertalet internationella jämställdhetsindex, men en hel del ekonomiska och karriärmässiga skillnader mellan kvinnor och män kvarstår. Sverige ligger idag på plats 38 på International Labour Organizations (ILO) ranking av länder utifrån deras andel kvinnliga chefer. Sverige har en ojämsställd könssegregerad arbetsmarknad, där kvinnor arbetar mer deltid än män, tar ut markant mer föräldraledighet än vad män gör och de svenska välfärdssystemen generellt inte ger kvinnor idag incitament att satsa på sin karriär på arbetsmarknaden. En ojämsställd arbetsmarknad leder till att kvinnliga pensionärer i genomsnitt har 40 % av vad manliga pensionärer har i inkomst. För att tydliggöra detta behöver politiska beslut analyseras mer ingående, statistik behöver offentliggöras och jämställdhet behöver tas med i betydligt större utsträckning vid beslutsfattande.

Regeringens bilaga till budgetpropositionen om ekonomisk jämställdhet är bra och beskriver väl den allmänna fördelningen av ekonomiska resurser mellan kvinnor. Bilagan bör även fortsättningsvis redovisa den könsspecifika ekonomiska utvecklingen. Däremot behöver bilagan utvecklas till fokus på förutsättningar och normer, inte enbart utfall som idag. Bilagan behöver ett tydligare syfte, ett permanent upplägg som gör att det år från år går att följa utvecklingen lättare. Likaså behövs mer könsuppdelad data/statistik över bland annat kvinnors företagande, hälsa, hur skatteförändringar slår fördelningspolitiskt vad gäller inkomst på kön, utbildning, ansvar för hem och barn, karriär och makt. Explicita mål bör analyseras snarare än att allmänt redogöra för fördelningen av ekonomiska resurser mellan kvinnor och män. Dessutom bör information om analysen, förbättras så att den kommer allmänheten till del, t.ex. genom pressmeddelande.

Jämställd trafikplanering

Centerpartiet anser att vårt transportsystem ska vara likvärdigt för kvinnors respektive mäns olika behov. Så är det inte idag. I Centerpartiets kommittémotion som behandlar infrastruktur skriver vi om det.

Jämställd idrott

Flickor slutar idrotta i yngre år än killar. Vi vet att idrott är bra för både det fysiska och det psykiska välbefinnandet, och då är det viktigt att ta reda på orsaker till att flickor slutar tidigare så att effektiva åtgärder kan sättas in. Det har också visat sig att spontanidrottsplatser lockar fler pojkar och män än flickor och kvinnor. Det är också ett exempel på ett område där en analys bör göras för att kunna åstadkomma förändring. Vi vill därför se en bred analys av vad som hindrar jämställd idrott så att Riksidrottsförbundet utifrån det kan få ett tydligare uppdrag inom jämställdhetsområdet.

Makt och företagande

Makt

För att som kvinna fullt ut bestämma över sitt liv, ta ansvar för sina val och få belöning för sitt arbete måste kvinnor själva kunna bestämma var de ska jobba, hur de vill göra karriär och få upp sin lön för att påverka sin livsinkomst. Men kvinnor har mindre makt och inflytande än män. Fler män är höginkomsttagare, styrelseordföranden och styrelseledamöter. När det gäller de statligt helägda bolagen jobbade Alliansen hårt och framgångsrikt för jämnare könsfördelning i styrelserna och idag är andelen kvinnor 49 procent. Alliansen visade då tydligt att förändring är möjlig och nu är det viktigt även för de privata bolagen att ta sitt ansvar.

Att driva företag ger frihet och även möjlighet att komma in i näringslivet. Centerpartiet vill därför stärka kvinnors möjligheter att starta och driva företag och att fler kvinnor genom ett jämställt samhälle ges möjlighet att anta höga positioner i näringslivet. Då ledningsgrupper och styrelser blir mer jämställda förändras maktstrukturerna i näringslivet även utanför styrelserummen.

Företagande

Samhällets förlegade strukturer, där kvinnor inte förväntas vara drivna entreprenörer eller ta risker i sitt företagande, bidrar till att kvinnor inte driver företag i samma utsträckning som män, inte satsar lika mycket pengar eller tid på sina företag och har svårare att få lån beviljade för sitt företagande. Kvinnors företag växer inte lika snabbt och mycket som mäns. Antalet entreprenörer i Sverige har sedan mitten på 2000-talet ökat men 2014 bröts den uppåtgående trenden enligt Rapporten Global Entrepreneurship monitor (GEM). Entreprenörskapsforum som ansvarar för rapporten trodde att det bland annat berodde på den politiska osäkerhet som omgärdar välfärdsföretagande och som gör att många potentiella välfärdsföretagare, ofta kvinnor,

inte längre vågar starta företag eller satsa mer på sina företag. Sverige behöver fler, inte färre, kvinnor som driver företag.

Centerpartiet vill fortsätta förbättra förutsättningarna för kvinnliga företagare, inte försämrade. Vi vill därför att kriterierna för de generella företagsstöden ses över av regeringen för att främja såväl kvinnors som mäns företagande på lika villkor. I Centerpartiets kommittémotion ”Kvinnors företagande” skriver vi mer utförligt om detta.

RUT och LOV

Människor ska ha möjlighet att starta företag, leva på det, ha flera olika arbetsgivare att välja på och tjäna pengar på sitt företag även inom kvinnodominerade sektorer som vård, skola och omsorg. RUT och LOV ger fler kvinnor möjlighet att starta företag, vilket leder till fler kvinnor på ledande positioner och således förändrade strukturer i näringslivet. Genom LOV, lagen om valfrihet, som öppnar för privata aktörer inom välfärden, kan kvinnor som arbetar inom offentlig sektor lättare byta arbetsgivare och därmed påverka sin lön. Centerpartiet värnar LOV och möjligheten att driva företag inom välfärden.

Tack vare RUT-avdraget driver fler kvinnor företag över hela landet. 7 av 10 företagare inom städ- och hemservice är kvinnor. Sverige behöver många nya vardagsjobb och dessa har stor möjlighet att växa fram inom tjänstesektorn exempelvis genom RUT. Centerpartiet vill se över möjligheterna att justera taket uppåt och att de tjänster som omfattas av RUT blir fler. Då kommer efterfrågan att öka, fler människor kan starta företag inom en kvinnodominerad bransch och fler som står långt från arbetsmarknaden kan få jobb och fler svarta jobb blir vita.

Arbete och familjeliv

En kvinna förväntas av många arbetsgivare att stanna hemma mer, oavsett om hon får barn eller ej. En man förväntas i större utsträckning prioritera jobb framför barn. Dessa förväntningar och föreställningar som både individer och samhälle har på hur människor bör vara och uppträda utifrån sitt biologiska kön kallas genus eller socialt kön.

Deltidsarbete

Kvinnor har lägre löner än män även när skillnader som beror på ålder, utbildning, sektor, yrke och arbetstid räknas bort. 2012 var kvinnors lön 86 procent av mäns. Att män i snitt tjänar 3,6 miljoner mer över livet än kvinnor, beror inte bara på löneskillnader utan även på mängd arbetad tid vilket påverkas av bland annat föräldraledighet, vab, deltidarbete, bransch, karriär och sjukskrivning. 2013 arbetade 30 procent av kvinnorna deltid och 11 procent av männen (SCB 2014). Deltidsarbete försvårar för karriär och löneutveckling. Deltidsnormen är ett problem för många kvinnor och förvärras delvis av en oflexibel barnomsorg.

Centerpartiet vill arbeta för att deltidnormen för kvinnor på arbetsmarknaden bryts, bland annat genom att se över hur arbetsmarknadens parter kan skapa rätt förutsättningar för fler att arbeta heltid. En extra utsatt grupp är kvinnor med

funktionsnedsättning. Därför vill vi att särskilt stöd säkerställs till kvinnor med funktionsnedsättning exempelvis i form av vägledning, kompletterande utbildning och i kontakt med arbetsgivare.

Valfrihet och barnomsorgspengen

För Centerpartiet är familjers valfrihet viktig. Det är också viktigt att alla som vill ska ha möjlighet att arbeta heltid. Det är ofta kvinnorna som går ner i arbetstid för att ta hand om barnen. För att hinna lämna och hämta på förskola och ändå jobba heltid måste till exempel garanterad förskoleplats erbjudas inom rimligt avstånd, något som inte alltid fungerar.

Barnomsorgspengen främjar eget företagande i en kvinnodominerad bransch och ger också fler alternativ inom förskolan. Den ska öka familjers frihet att välja förskola, något som inte alltid fungerar och den behöver därför utvecklas så att den får den valfrihetseffekt som familjer behöver. Idag varierar det hur flexibla kommuner är när det gäller att få förskoleplats i en annan kommun än den familjen bor i, något som kan vara förutsättningen för att många föräldrar ska kunna arbeta heltid. Ett exempel är då familjen bor nära en kommungräns, föräldrarna arbetar i grannkommunen och får förskoleplats på orimligt långt avstånd från hem och jobb. Vi vill därför värna och se över möjligheterna att vidareutveckla barnomsorgspengen så att familjer ska kunna välja förskola utanför hemkommunens gränser.

Valfrihet och föräldraförsäkringen

Kvinnor tar ut 75 procent av föräldraförsäkringen och män 25 procent. Kvinnor tar runt 65 procent vab och män 35 procent (SCB 2014). Kvinnor förlorar ekonomiskt och hälsomässigt på det ojämna uttaget av föräldraförsäkringen. Forskning visar tydligt att ett jämställt uttag av föräldraförsäkringen är bra för både barnet, familjen och familjeekonomin (Saco 2016). Sjukskrivningar går ned för kvinnor och delas istället jämnare mellan könen, däremot ökar mannens livslängd, barnets kognitiva utveckling ökar, risken för skilsmässor och våld minskar. Många familjer känner under småbarnsåren att det blir ekonomiskt svårt om den med högre inkomst är föräldraledig. Man kan tro att det är ekonomiskt kännbart på kort sikt, men ett jämnt uttag är mest ekonomiskt fördelaktigt på både kort och lång sikt (Saco 2016). På lång sikt är det negativt att vara borta från arbetsmarknaden länge, eftersom det leder till lägre livsinkomst och låg pension (Försäkringskassan, PPM, Delegationen för jämställdhet i arbetslivet m.fl.).

För alla barns bästa och barnens rätt till båda sina föräldrar vill Centerpartiet se en enkel, modern och flexibel barn- och föräldraförsäkring som ger alla föräldrar möjlighet att kombinera arbete med föräldraskap. En försäkring som också tar hänsyn till att familjer ser olika ut och måste ha frihet att själva, hemma vid köksbordet, bestämma hur de ska fördela föräldradagarna. Dagens modell ger stora möjligheter för familjerna att själva bestämma hur föräldraförsäkringen ska användas. Centerpartiet värnar denna valfrihet och vill inte öronmärka fler månader. Däremot är det viktigt att samhället ger föräldrarna utförlig information om uttagets effekter på livsinkomst, hälsa och kontakt med barnen.

För att alla föräldrar ska kunna delta i en jämställd arbetsmarknad vill Centerpartiet se över möjligheterna att återinföra jämställdhetsbonusen som Alliansen införde, så att föräldradagarna delas mer jämnt.

Vi vill också se över möjligheterna att öppna upp barn- och föräldraförsäkringen så att dagar kan nyttjas/överlåtas till max två ytterligare närstående personer. Det skulle modernisera föräldraförsäkringen så att kvinnor inte förväntas ta största delen av föräldradagarna. Det skulle också bättre inkludera fler familjekonstellationer.

För att fler kvinnor ska välja att bli företagare är det också viktigt att regler för föräldraförsäkringen som gäller för anställda så långt det går även ska gälla för företagare oavsett företagsform, inklusive de som är både anställda och företagare, så kallade kombinatorer. Då stärks flexibiliteten och tryggheten för framförallt kvinnors företagande.

Hemarbete och vab

Störst betydelse för livsinkomst och pension har de strukturer och livsmönster, såsom deltidsarbete och huvudansvar för hem och familj, som skapas av den ojämnt fördelade föräldraledigheten. Arbetet i hemmet är ojämnt fördelat mellan kvinnor och män till stor del till följd av det ojämnt fördelade uttaget av föräldraledighet och vab. Kvinnor utför ungefär 12 timmar oavlönat arbete i veckan mer än män (SCB 2014).

Den snedvridna arbetsfördelningen bidrar kraftigt till kvinnors ökande sjukskrivningar, speciellt hos de kvinnor som har barn. En stor riskökning för sjukfrånvaro för kvinnor ses speciellt två år efter andra barnets födelse, det är oftast då båda föräldrarna åter börjat förvärvsarbete och den dubbla arbetsbördan för kvinnan blir som mest omfattande.

En viktig del i ansvaret inom familjen är att vara hemma från arbetet med barnen då de är sjuka. Kvinnor tar största delen av vab-dagarna. För att föräldrar i större utsträckning ska ta gemensamt ansvar för vab-dagarna kan en del vara en ekonomisk uppmuntran att fördela dessa jämställt. Centerpartiet vill därför se över möjligheterna att införa en vab-bonus som motsvarar den tidigare nämnda jämställdhetsbonusen.

Lägstånivådagar blir garantidagar som kan fördelas över hela föräldraledigheten

Centerpartiet vill se över möjligheterna att lägstånivådagarna döps om till garantidagar och blir möjliga att fördela över hela föräldraledigheten. Detta för att motivera fler pappor att vara hemma längre med sina barn. Idag betalas föräldrapenning ut i 480 dagar (cirka 16 månader) för ett barn. I 390 dagar grundas ersättningen på den inkomst man har (dagar på sjukpenningnivå). De övriga 90 dagarna är ersättningen 180 kronor per dag (dagar på lägstånivå).

De första 180 dagarna som tas ut för barnet måste vara dagar på sjukpenningnivå. Om det är två föräldrar är det deras gemensamma uttag av dagar på sjukpenningnivå för barnet som räknas. När de har tagit ut 180 dagar på sjukpenningnivå kan de börja ta ut dagar på lägstånivå också.

Det är oftast mammor/kvinnor som tar ut den första delen av föräldraförsäkringen med SGI-dagar, och om det bara finns garantidagar kvar till andra vårdnadshavaren minskar chansen till uttag. Få föräldrar har råd att leva på garantidagar, vilket gör

möjligheten att blanda garantidagar och SGI-dagar fördelaktig och något som främjar jämställdhet. Därför vill Centerpartiet se över möjligheterna att lägstanivådagarna döps om till garantidagar och blir möjliga att fördela över hela föräldraledigheten.

Jämställda pensioner

Sverige har ojämsställda pensioner och en genomsnittlig pension för en kvinna motsvarar ungefär 65 procent av en mans pension. I Centerpartiets kommittémotion som behandlar socialförsäkringssystemet skriver vi mer om det.

Utbildning

Högre utbildning

För att genusperspektiv ska få ett starkare genomslag i forskning, utbildning och forskningsfinansiering anser Centerpartiet att jämställdhetsintegrering på högskolor och universitet ska vara självklart samt att forskningsmedel fördelas mer jämställt i den kommande forskningspropositionen. Vi vill att en plan tas fram för hur medlen som går till kvinno- respektive mansdominerade fält kan jämnas ut och att tydliga mål sätts upp. Vilka frågor bör politiken prioritera när det gäller arbetet för jämställdhet vid universitet/högskolor och andra forskningsfinansiärer?

Centerpartiet vill göra utlysningar av medel och tjänster mer transparenta och få ett ökat jämställdhetsfokus med tydliga mål för universitet/högskolor och andra forskningsfinansiärer. Vi anser även att jämställdhet ska vara ett starkt fokus vid tillsättning av styrelser och ledningar.

Informerade val i skolan

Sverige har en könssegregerad arbetsmarknad där kvinnodominerade branscher har lägre löner och sämre möjligheter till karriär. Svenska ungdomars könsbundna utbildnings- och yrkesval bidrar till att bevara en könssegregerad arbetsmarknad och orättvisa strukturer.

I skolan grundläggs värderingar och förhållningssätt. Med en mer aktiv studie- och yrkesvägledning (SYV) och tydligare genusperspektiv genom hela utbildningsväsendet än idag kan våra unga lättare bryta könsnormer vid studie- och yrkesval. Specifika informationsinsatser behövs vid val till grund-, gymnasie- och högskola. Löpande utbildningsinsatser med genusperspektiv behövs även för rektorer, lärare och studie- och yrkesvägledare. Bryts de könsstereotypa valen så påverkas den könssegregerade arbetsmarknaden. Skolan i sig har inte skapat ojämsställdheten, men kan vara en del av lösningen.

Utbildad personal på skolorna

Centerpartiet vill att det införs löpande utbildningsinsatser som säkerställer att rektorer, lärare och studie- och yrkesvägledare och andra anställda vid skolor har kunskap om och aktivt arbetar mot sexuella trakasserier, könsrelaterat våld och kränkningar. Till exempel kan det material som Allmänna barnhuset tar fram om detta användas.

Centerpartiet vill att handlingsplaner mot hedersförtryck samt handlingsplaner mot kontroll av individer ska finnas i grund- och gymnasieskolor. Kunskaperna om dessa frågor måste höjas på kommunal nivå.

Skollagen ska gälla alla

Många unga som utsätts för olika typer av hedersrelaterat förtryck förbjuds att delta i obligatorisk skolundervisning. Centerpartiet anser att det är centralt att poängtera vikten av att skolan ser till att skollagen efterlevs. Vi har obligatorisk grundskola i Sverige vilket innebär att det inte ska vara möjligt för en elev att utebli från all undervisning inom ett speciellt område. Hämtning av elever som uteblir från obligatorisk undervisning är inte bara ett sätt att hindra skolk, det är också ett sätt att bryta påtvingad frånvaro från undervisning där kunskaper förmedlas som är viktiga för fortsatt liv i det svenska samhället.

Kvinnors hälsa

I Jämställdhetsutredningen föreslås att ett femte mål läggs till de fyra befintliga mål för jämställdhetspolitiken som riksdagen antagit. Detta står Centerpartiet bakom.

Kvinnor står idag för en betydande del av sjuktalen – något som har ett starkt samband med effekterna av dagens familjebildningsmönster. Centerpartiet anser därför att det är mycket angeläget att belysa jämställdhetsaspekten av sjukskrivningarna. Vi måste finna strukturella lösningar på de bakomliggande orsakerna till att arbetsrelaterade sjukdomar och sjukskrivningar ökar bland kvinnor. Det handlar till stor del om kvinnors psykiska ohälsa. En extra utsatt grupp är kvinnor med funktionsnedsättningar.

Säkerställ att vårdsektorn följer lagen

Vi har alla upprörts över mödomshinneoperationer och oskuldskontroller, mot flickors vilja, som görs på vårdcentraler runt om i landet. RFSU liknar detta vid våldtäkt. Så kallade oskuldskontroller och oskuldsintyg är inte tillåtna enligt svensk grundlag. I regeringsformen finns ett uttryckligt skydd mot påtvingade fysiska ingrepp, såsom läkarundersökningar. All hälso- och sjukvård ska dessutom bygga på vetenskap och beprövad erfarenhet, enligt patientsäkerhetslagen. Eftersom det inte är möjligt att medicinskt utreda om någon är oskuld är det inte förenligt med den bestämmelsen att genomföra sådana undersökningar och utfärda intyg. All hälso- och sjukvårdspersonal är, enligt patientsäkerhetslagen, även personligt ansvarig för att vården bedrivs i överensstämmelse med vetenskap och beprövad erfarenhet. Den som inte lever upp till detta riskerar att få sin yrkeslegitimation återkallad.

Kartlägg gifter i mensskydd

Innehållet i tamponger och bindor kontrolleras inte alls i Sverige – trots att man i andra länder hittat miljögifter i mensskydd. En produktgrupp som helt saknar tillsyn i Sverige är mensskydd. Trots att dessa kommer i direkt kontakt med kvinnors slemhinnor och används regelbundet av en stor del av befolkningen har det visat sig att Kemikalieinspektionen, på fråga från Sveriges konsumenter, aldrig undersökt kemikalieinnehållet i mensskydd. Plåster och kondomer, som används utanpå kroppen en kort tid, räknas som medicinskt-tekniska produkter, medan tamponger räknas som konsumentvaror. Allt tyder dock på att det finns giftiga ämnen i mensskydden. Från andra länder finns rapporter om att miljögifterna dioxiner och furaner har hittats i dessa produkter.

Våld mot kvinnor

Våld i nära relationer och sexualiserat våld

Att varje dag leva i rädsla för hot och våld, i en så utsatt position att nästan varje steg i vardagen påverkas, är fruktansvärt och inlåsande. Kvinnor och barn är extra utsatta och våld mot kvinnor är det mest akuta jämställdhetsproblemet vi har i dag. Det finns i alla samhällsklasser i hela Sverige. En av de mest utsatta grupperna är kvinnor som utsätts för våld efter beviljat uppehållstillstånd i Sverige. Våldet mot kvinnor är vanligast i hemmet, det är idag statistiskt sett den farligaste platsen för en kvinna att vistas i (RSK, Riksföreningen – Stoppa Mäns Våld mot Kvinnor). Det är oftast en närstående som slår och trakasserar och få brott anmäls.

Ingen människa ska behöva leva i rädsla för att bli slagen. Det finns idag en handlingsplan för att bekämpa mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer. Den har lett till förbättringar och är till stor del genomförd. Centerpartiet vill se en nollvision för våld i nära relationer och sexualiserat våld.

Centerpartiet vill därför se över möjligheterna för att en ny nationell strategi mot våld i nära relationer, sexualiserat våld och hedersrelaterat våld och förtryck tas fram. Det ska vara en handlingsplan med mätbara mål och med ett och samma tydliga uppdrag till alla berörda myndigheter med krav på uppföljning och utvärdering, för att nå nollvisionen. Detta istället för en mängd isolerade projekt som får pengar men inte blir varaktiga. I Centerpartiets motion ”Trygghet i hela landet” skriver vi om att vi vill se en genomlysning för att avgöra hur utbrett hedersförtrycket är i Sverige, vilka bakomliggande orsaker det finns och på vilket sätt unga och vuxna är utsatta.

Handlingsplanen ska innefatta både förebyggande och akuta delar. För att samhället ska veta hur det ska agera i varje enskilt fall måste planen bland annat innehålla en strategi för att motverka mäns våld mot kvinnor. Till exempel ska polisen jobba efter ”Koncept Karin”, en samverkansmodell mellan bland annat specialiserad polis, socialtjänst och åklagare, i hela landet. Helhetssynen, samverkan och uppsökande verksamhet är några av de komponenter som har gjort konceptet effektivt och uppskattat hos utsatta kvinnor.

Det är också ett problem att myndigheterna alltför ofta misslyckas med att se de riskfaktorer som finns när det gäller våld i nära relationer, vilket leder till att ett antal

kvinnor varje år mördas, trots att detta kunde ha undvikits. Vi vill därför att då möjligheterna ses över att ta fram den nya nationella handlingsplanen innefattas obligatoriska hot- och riskbedömningar, inklusive behov av besöksförbud och andra personskyddsåtgärder, vid anmälan om hot och våld samt förbättrat praktiskt och ekonomiskt stöd vid akuta våldssituationer. Ett nationellt stödcenter för personer med skyddad identitet behöver också inrättas inom ramen för planen. Exempel på ytterligare delar då möjligheterna ses över för en ny nationell handlingsplan är frågor gällande polisanmälan vid våld i nära relation. Att ta steget att polisanmäla våld i nära relation är ofta svårt och för att de som polisanmäler ska kunna känna sig trygga ska dessa få brottsofferstöd inom 24 timmar efter polisanmälan och elektronisk fotboja ska kunna användas vid fler fall av kontaktförbud.

De som kommer i kontakt med myndigheterna när de har utsatts för våld måste kunna vara säkra på att de personer de kommer i kontakt med på myndigheterna förstår problematiken. Därför behöver möjligheterna ses över för hur grundläggande kunskaper om våld kan bli en obligatorisk del av utbildningen till alla yrken som kommer i kontakt med våldsutsatta personer, till exempel polis, jurister, socialsekreterare och läkare för att dessa ska få en grundläggande förståelse för bland annat normaliseringsprocessen och våldsutsatthet.

Centerpartiet vill bekämpa alla former av våld i nära relationer och ge stöd till dem som drabbats så att fler kan komma vidare till ett liv i frihet så snart som möjligt. Det är därför av största betydelse att se över möjligheterna att personer, både män och kvinnor, som utsatts för våld i nära relationer får stöd av samhället genom ökad tillgång till kvinno- och mansjourer, skyddat boende och andra liknande verksamheter. De skyddade boendena måste i första hand bereda plats åt de personer som är i akut behov av dem.

Ett stort problem för kvinno- och mansjourerna är bristen på bostäder vilket har lett till att utslussningen från det skyddande boendet försvårats. Många blir kvar på boendet eftersom de inte har någonstans att ta vägen, det samtidigt som mer akuta fall inte får plats. Det problematiska läget för kvinno- och mansjourerna och deras arbete gör att vi behöver se över situationen för de kvinnor och barn, vilka främst drabbas, så de på bästa sätt kan ta sig vidare i livet med samhällets stöd efter att ha befunnit sig på skyddat boende eller liknande verksamhet. Möjligheterna bör ses över för personer utsatta för våld i nära relationer att prioriteras i bostadsköerna samt hur en utslussning från de skyddade boendena säkerställs.

De ideella kvinno- och mansjourerna är en viktig resurs i kampen mot våldet och mycket av den politik som formulerats i dag är ett resultat av kvinnojourernas opinionsbildning. Att våldet förts upp på agendan som ett jämställdhetsproblem betyder att kunskapen har spridit sig från experterna till övriga samhället och att våld i nära relationer och sexualiserat våld är en del av den allmänna välfärden. Många av landets kvinnojourer går dock på knäna och behöver mer resurser, såväl för det lokala som för det nationella arbetet. En långsiktig och mer stabil finansiering av kvinno- och mansjourerna bör utredas.

Den som har drabbats av våld i en nära relation ska inte heller behöva vara brottsoffer för resten av livet. Förutom fysiska skador så är den psykiska ohälsan anledning till många och långa sjukskrivningar. För många personer finns psykisk och fysisk ohälsa dokumenterad i vården utan att vården förstått eller lyckats komma åt grundproblemet. Det är därför viktigt att hälso- och sjukvården blir bättre på att upptäcka, bemöta och ge stöd till dem som drabbas. Vårdgivare måste skapa rutiner vid

vårdmöten för att det ställs frågor om våld till både kvinnor och män, för att tidigt upptäcka våldsutsatthet. Nationellt centrum för kvinnofrid är ett kunskaps- och resurscentrum vid Uppsala universitet som arbetar på regeringens uppdrag. Det har bland annat vidareutvecklat metoder och utbildningsmaterial för att inkludera frågor om våld inom hälso- och sjukvården. Det finns redan många som implementerat frågor om våld i sina rutiner men det måste omfatta alla verksamheter. Psykiatrin bör även använda sig av evidensbaserade och välbeprövade riskbedömningsinstrument för att bedöma risken för framtida våld i nära relationer.

Det är viktigt med rätt stöd för dem som drabbas av brott. Det handlar om professionellt utförda hot- och riskbedömningar vid polisen följt av handlingsplaner. Stöd, såväl praktiskt som ekonomiskt för att kunna gå vidare och skydd när så bedöms nödvändigt. Vi ser även ett behov av att lättare få byta identitet. Vissa fall av våld i en nära relation leder till att offrens liv begränsas kraftigt. Skyddad identitet och kvarskrivning är en hjälp på kort sikt, men i förlängningen är det ett mycket svårt sätt att leva ett normalt liv på. Allt från skolgång och sjukvårdsbesök till idrottsaktiviteter försvåras när man inte kan använda sin identitet. Att byta identitet är en påfrestande process som innebär en total brytning med det tidigare livet, men har fördelen att det ger en möjlighet att börja om livet och sedan kunna leva ett tämligen normalt liv utan ständig rädsla.

Kvinnor med snabbanknytning

En av de mest utsatta grupperna är de kvinnor som utsätts för våld efter att de har beviljats uppehållstillstånd i Sverige på grund av anknytning. Enligt uppgift från svenska kvinnojourer möter de varje år uppskattningsvis 500 kvinnor som utsätts för så kallad fruimport. En stor del av dessa kvinnor kommer till Sverige efter så kallad ”snabbanknytning”, det vill säga efter att ha känt mannen under en mycket kort tid, eller endast via kontakt på internet. Det finns fall där svenska män har satt i system att ”importera” en kvinna, för att inom två år byta till en ny kvinna. Många av kvinnorna har också med sig ett eller flera barn som i sin tur riskerar att hamna i stor utsatthet. Den så kallade tvåårsregeln vid anknytningsförhållanden i utlänningslagen föranleder att just många utländska kvinnor pressas att stanna kvar i en relation där misshandel förekommer. Väljer de att bryta sig ur relationen innan den tvååriga provotiden utgått, kan de bli utvisade ur Sverige. I utlänningslagen står, att om ett anknytningsförhållande brutit på grund av våld i relationen kan utlänningslagen få stanna kvar i Sverige. Men idag måste kvinnan kunna bevisa upprepat och grovt våld för att få möjlighet att stanna i Sverige om anknytningen bryts.

I Sverige har vi i teorin en nolltolerans mot våld vad gäller svenska kvinnor och kvinnor som har permanent uppehållstillstånd i Sverige, men en helt annan standard när det gäller kvinnor som kommer hit via anknytning under tillfälligt uppehållstillstånd. Vi lär ut att gå vid första slaget. Kvinnor som har beviljats uppehållstillstånd i Sverige på grund av anknytning har inte samma möjlighet, vilket givetvis är oacceptabelt. Nolltolerans ska gälla även för dem.

Insatser från samhällets sida, för att ingen av de berörda parterna utsätts för övergrepp, kan och bör utvecklas. Bättre samordning mellan myndigheter som kommer i kontakt med våldsutsatta kvinnor, såsom länsstyrelser, Migrationsverket, polisen, kommuner, landsting och kvinnojourer kan spela en viktig roll. Bättre information, både

innan kvinnorna kommer till Sverige och när de kommer hit, kan också bidra till att minimera risken för eventuell utsatthet.

Trafficking och prostitution

Gatuprostitutionen i Sverige har halverats sedan sexköpslagen infördes år 1999 men ännu saknas tillräckligt skydd, exitprogram, rehabilitering och återanpassning för kvinnor och flickor som befinner sig i prostitution, som vill lämna prostitution, som befinner sig i riskzonen för prostitution. Insatser behöver riktas mot särskilt utsatta grupper och det behövs bättre information kring sexköpslagen i Sverige och internationellt. Arbetet med människohandel, koppleri och sexköp behöver prioriteras av polisen så att på så vis fler fall upptäcks och lagförs.

Kvinnor på flykt

Centerpartiet står upp och kvar för asylrätten. Sverige måste ta ansvar för människor som tvingas fly från sina hemländer.

Begränsningarna vad gäller uppehållstillstånd och familjeåterförening kan få särskilt negativa följder för asylsökande kvinnor och barn. Sverige måste fullgöra sina skyldigheter enligt internationell rätt och ha ett tydligt jämställdhetsperspektiv i flyktingmottagande och asylprocesser.

Annika Qarlsson (C)

Solveig Zander (C)

Anders W Jonsson (C)

Ulrika Carlsson i Skövde (C)

Fredrik Christensson (C)